

RECHTSPRAAK

ARBITRAGEHOF

14 JUNI 2000

Voorzitter: de h. De Baets

Rapporteurs: de h. Coremans en François

Advocaten: mrs. Tavernier, Persyn loco Crivits en Lindemans

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Comité voor preventie en bescherming – Vakbondsafvaardiging – Ontslagbescherming – Aanvang

Artikel 52 Wet Welzijn Werknemers schendt de artikelen 10 en 11 G.W. niet in zoverre het de ontslagbescherming voor de leden van een vakbondsafvaardiging die met de opdrachten van het comité voor preventie en bescherming op het werk is belast, pas laat aanvangen op de datum van het begin van de opdracht.

I. Onderwerp van de préjudiciële vraag

Bij vonnis van 19 februari 1999 in zake B. tegen de N.V. W. en in zake De R. en De B. tegen de N.V. De V., waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 25 februari 1999, heeft de Arbeidsrechtbank te Brugge de volgende prejudiciële vraag gesteld: «Schendt art. 52 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat de bescherming van de leden van de vakbondsafvaardiging die ermee belast is de opdrachten van de Comités uit te oefenen, welke dezelfde is als de bescherming van de personeelsafgevaardigden in de Comités, zoals die wordt bepaald in de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden, slechts aanvangt op de datum van het begin van hun opdracht – in de interpretatie dat deze opdracht pas begint vanaf hun aanstelling of vanaf de kennisgeving van hun namen aan de werkgever – en dus niet geldt voor de kandidaat-vakbondsafgevaardigden in ruime zin (onder wie degenen die zich kandidaat stellen voor aanduiding of verkiezing en degenen die reeds aangeduid of verkozen zijn maar wier namen nog niet aan de werkgever werden ter kennis gebracht of die nog niet werden aangesteld of aanvaard), en zodoende een ongelijkheid wordt geschapen in vergelijking met de kandidaat-personeelsafgevaardigden in de comités, wier bescherming reeds aanvangt uiterlijk 65 dagen vooraleer de werkgever door indiening van de kandidatenlijsten kennis krijgt van hun namen?»

...

IV. In rechte

...

B.1. Luidens art. 49 van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering

van hun werk moet in elke onderneming die gewoonlijk gemiddeld ten minste vijftig werknemers tewerkstelt (in de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven ten minste twintig) een comité voor preventie en bescherming, op het werk, opvolger van het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, worden ingesteld. Dat comité is samengesteld uit afgevaardigden van de werkgever en van het personeel en heeft hoofdzakelijk als opdracht actief bij te dragen tot alles wat wordt ondernomen om het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk te bevorderen.

Artikel 52 van de voornoemde wet van 4 augustus 1996 bepaalt:

«Wanneer in de onderneming geen Comité is opgericht, is de vakbondsafvaardiging ermee belast de opdrachten van de Comités uit te oefenen.

In dat geval genieten de leden van de vakbondsafvaardiging, onverminderd de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomsten die voor hen gelden, dezelfde bescherming als de personeelsafgevaardigden in de Comités, zoals die wordt bepaald in de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden. Deze bescherming vangt aan op de datum van het begin van hun opdracht en eindigt op de datum waarop de bij de volgende verkiezingen verkozen kandidaten worden aangesteld als lid van het Comité.»

B.2. De prejudiciële vraag peilt naar de bestaanbaarheid van art. 52 met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het de bescherming van de leden van de vakbondsafvaardiging die ermee belast is de opdrachten van het comité voor preventie en bescherming op het werk uit te oefenen, pas laat aanvangen op de datum van het begin van hun opdracht, waardoor «een ongelijkheid wordt geschapen in vergelijking met de kandidaat-personeelsafgevaardigden in de comités, wier bescherming reeds aanvangt uiterlijk 65 dagen vooraleer de werkgever door indiening van de kandidatenlijsten kennis krijgt van hun namen».

B.3. De aan het Hof voorgelegde ongelijkheid betreft niet de verschillende bescherming van vakbondsafgevaardigden ten opzichte van personeelsafgevaardigden in een comité en evenmin die van kandidaat-vakbondsafgevaardigden in het algemeen ten opzichte van kandidaat-personeelsafgevaardigden voor een comité. Zij betreft uitsluitend de verschillende bescherming van een bijzondere categorie van kandidaat-vakbondsafgevaardigden, namelijk diegenen die kandidaat zijn voor een vakbondsafvaardiging belast met de uitoefening van de opdrachten van het comité, ten opzichte van de kandidaat-personeelsafgevaardigden voor een comité.

Het Hof zal zijn onderzoek tot de ongelijke behandeling van de twee laatstgenoemde categorieën beperken.

B.4. Het behoort tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om de draagwijdte te bepalen van de bescherming die wordt verleend aan de werknemers die deelnemen of

wensen deel te nemen aan de uitoefening van de opdrachten van het comité voor preventie en bescherming op het werk, zij het als lid van dat comité of als lid van de vakbondsafvaardiging die ermee belast is de opdrachten van het comité uit te oefenen.

Wanneer aan bepaalde categorieën van werknemers een bijzondere ontslagbescherming wordt verleend, behoort het evenwel tot de bevoegdheid van het Hof om na te gaan of die bescherming niet zonder redelijke verantwoording aan een vergelijkbare categorie van werknemers wordt onthouden.

B.5.1. Met een bijzonder stelsel van ontslagbescherming werd begonnen voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden (wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven), uitgebreid tot de kandidaat-personeelsafgevaardigden voor de ondernemingsraden (wet van 18 maart 1950 tot aanvulling van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven), overgenomen voor de personeelsafgevaardigden in en de kandidaat-personeelsafgevaardigden voor de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen (wet van 17 juli 1957 tot wijziging van de wet van 10 juni 1952 betreffende de gezondheid en de veiligheid van de arbeiders alsmede de salubriteit van het werk en van de werkplaatsen), steeds in overeenstemming met de bedoeling te voorkomen dat de werknemers «werden doorgezonden, van zodra het de werkgevers bekend werd dat deze bedienden zich hadden laten voordragen als kandidaten van bepaalde syndicale organisaties voor de verkiezing der ondernemingsraden» (*Parl. St.*, Kamer, 1949-1950, nr. 174, p. 1).

B.5.2. Volgens de wet van 19 maart 1991 «houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden» houdt die ontslagregeling in dat de personeelsafgevaardigden en de kandidaat-personeelsafgevaardigden slechts kunnen worden ontslagen om een dringende reden die vooraf door het arbeidsgerecht werd aangenomen, of om economische of technische redenen die vooraf door het bevoegd paritair orgaan werden erkend. Zij genieten dat voordeel vanaf de dertigste dag voorafgaand aan de aanplakking van het bericht dat de verkiezingsdatum vaststelt.

De kandidatenlijsten moeten uiterlijk de vijfendertigste dag na die aanplakking worden ingediend, zodat de kandidaten al vanaf vijftenzestig dagen vooraleer de werkgever door indiening van de kandidatenlijsten kennis krijgt van hun namen de bijzondere ontslagbescherming kunnen genieten.

B.5.3. Krachtens het in het geding zijnde art. 52 van de wet van 4 augustus 1996 genieten de leden van de vakbondsafvaardiging die met de uitoefening van de opdrachten van het comité is belast, dezelfde bescherming als de personeelsafgevaardigden in het comité.

Doordat werd bepaald dat de bescherming van de vakbondsafgevaardigden slechts aanvangt op de datum van het begin van hun opdracht, geldt zij niet voor de kandidaat-leden voor een vakbondsafvaardiging die met de uitoefening van de opdrachten van het comité is belast.

B.6. De vakbondsafvaardiging is, in tegenstelling tot het comité voor preventie en bescherming op het werk, niet bij

wet geregeld, maar bij een in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst, waarvan geen van de partijen de algemeenverbindendverklaring heeft gevraagd (C.A.O. nr. 5 van 24 mei 1971 betreffende het statuut van de syndicale afvaardigingen van het personeel der ondernemingen). Die collectieve arbeidsovereenkomst is van interprofessionele aard en laat aan de paritaire comités van de verschillende bedrijfstakken de nadere uitwerking omtrent de samenstelling en de bevoegdheid van de vakbondsafvaardiging alsmede omtrent de keuze tussen een samenstelling bij aanwijzing dan wel bij verkiezing. De bescherming van de vakbondsafgevaardigden is eveneens in haar totaliteit conventioneel bepaald, zonder enig optreden van de overheid. De wil van de wetgever is duidelijk: het regelen van de desbetreffende aangelegenheid wordt aan de autonomie van de collectiviteit van de sociale partners gelaten.

Het door de verwijzende rechter aangebrachte verschil in behandeling vindt een verklaring in de juridische aard van het statuut van de vakbondsafvaardiging: het statuut van de personeelsafgevaardigden in het comité voor preventie en bescherming op het werk is geregeld bij wet, terwijl het statuut van de vakbondsafgevaardigden is geregeld bij overeenkomst tussen afgevaardigden van de werkgevers en afgevaardigden van de werknemers binnen het paritair comité.

De wetgever kan in redelijkheid niet worden verweten de bijzondere bescherming die de leden van de vakbondsafvaardiging genieten wanneer zij met de uitoefening van de taken van het comité voor preventie en bescherming op het werk is belast, pas te laten aanvangen bij het opnemen van de opdracht die de wet hun toekent en die anders is dan hun basisopdracht, die hun door de sociale partners is toebedeeld.

B.7. De prejudiciële vraag moet ontkennend worden beantwoord.

NOOT – *De ontslagbescherming van vakbondsafgevaardigden belast met de uitoefening van de opdrachten van het comité voor preventie en bescherming op werk*

In twee bedrijven waarin de vakbondsafvaardigingen op grond van van art. 52 Wet Welzijn Werknemers worden belast de opdrachten van het comité voor preventie en bescherming op het werk (hierna: C.P.B.W.) uit te oefenen, worden drie kandidaat-leden voor de vakbondsafvaardiging aan de deur gezet. Zij werpen op dat de ontslagbescherming van de Wet Ontslagregeling Personeelsafgevaardigden die geldt voor de leden van het C.P.B.W. in de voormelde situatie weliswaar op hen van toepassing is, maar dat er een discriminatoir verschil bestaat wat de aanvang van de bescherming betreft.

In geval van sociale verkiezingen begint de bescherming van kandidaat-leden voor het C.P.B.W. uiterlijk 65 dagen vóór de werkgever door indiening van de kandidatenlijsten kennis krijgt van hun namen. Voor vakbondsafgevaardigden die ermee worden belast om de taken van het comité uit te oefenen, vangt de bescherming daarentegen slechts aan op de datum van het begin van de opdracht. Er is dus geen protectie tijdens de preciaire periode van kandidaatstelling, wat ertoe kan leiden dat werknemers van wie de werkgever vermoedt dat ze syndicale aspiraties hebben, zonder al te veel problemen kunnen worden ontslagen.

Volgens het Arbitragehof vindt het verschil in behandeling zijn verklaring in de juridische aard van het statuut van de vakbondsafvaardiging. De bescherming van de vakbondsafvaardigden is conventioneel bepaald, zonder enig optreden van de overheid. Daartegenover staat dat het statuut van de personeelsafvaardigden C.P.B.W. wordt geregeld bij wet. Volgens het Hof kan de wetgever dan ook «in redelijkheid niet worden verweten de bijzondere bescherming die de leden van de vakbondsafvaardiging genieten wanneer zij met de uitoefening van de taken van het comité voor preventie en bescherming op het werk is belast, pas te laten aanvangen bij het opnemen van de opdracht die de wet hun toekent en die anders is dan hun basisopdracht, die hun door de sociale partners is toebedeeld». Het kan de wetgever m.a.w. niet kwalijk worden genomen dat de vakbondsafvaardigden niet beschermd zijn. Hij heeft deze materie immers overgelaten aan de autonomie van de werknemers- en werkgeversorganisaties. Uit de geschiedenis blijkt evenwel dat deze niet zo autonoom hebben gehandeld.

In afdeling IV van het Sociaal Pact (*Arbbl.* 1945, 9-19) werd afgesproken dat in de ondernemingen een afvaardiging van het personeel zou worden opgericht. Omdat op de Nationale Arbeidsconferentie geen consensus kon worden bereikt, werd een beroep gedaan op de regering, die terzake een voorstel formuleerde. Dit resulteerde – na het nodige gepalaver – in juni 1947 tot een nationale overeenkomst die zo belangrijk was dat ze zelfs in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd (*B.S.* 28 juni 1947; zie over dit alles: R. Blanpain, *Handboek van het Belgisch Arbeidsrecht*, I, *Collectief arbeidsrecht*, Gent, Story-Scientia, 1968, 229 e.v.; R. Blanpain, «Overlegorganen», in M. Stroobant (red.), *50 jaar Sociaal Pact*, Antwerpen, Maklu, 1995, 179-180; T. Declercq, «Het ontstaan van de syndicale afvaardiging in België», in R. Blanpain en R. Nieuwdorp (red.), *Syndicale afvaardiging*, I, Gent, Story-Scientia, 1967, 17-43; G. Desolre, «De bevoegdheid van de syndicale afvaardigingen» in M. Stroobant (ed.), *De medezeggenschap van de werknemer in de onderneming*, Gent, Story-Scientia, 1969, 203-205; D. Luyten, «De dialectiek van het overleg. Collectieve arbeidsverhoudingen 1940-1952», in D. Luyten en G. Vanthemische (ed.), *Het Sociaal Pact van 1944. Oorsprong, betekenis en gevolgen*, Brussel, VUBPress, 1995, 71 e.v.; J. Monballyu, *De syndikale afvaardiging en de regeling van individuele arbeidsgeschillen*, F.K.F.O. project nr. 10.173, Leuven, Instituut voor Arbeidsrecht, s.d., 47-66; O. Vanachter, «Syndicale afvaardiging» in R. Blanpain (ed.), *Arbeidsrecht C.A.D.* Brugge, die Keure, 1985, III-8, nrs. 1-10). Een van de rapporteurs van het hier besproken arrest, Lucien François, wijst er in zijn *Théorie des relations collectives du travail en droit belge* (Brussel, Bruylant, 1980, 220) dan ook op dat deze tekst vrij vaak op dezelfde voet wordt gesteld als «un texte de droit étatique».

De niet algemeen verbindend verklaarde C.A.O. nr. 5 van 24 mei 1971 (*B.S.* 1 juli 1971), die *hic et nunc* de grote lijnen van het statuut van de vakbondsafvaardiging regelt, heeft de nationale overeenkomst vervangen in 1971. Rekening houdende met de voorgeschiedenis ervan, is dit dus geen «gewone» collectieve arbeidsovereenkomst. De vakbondsafvaardiging is misschien het product van een akkoord tussen werkgevers- en werknemersorganisaties maar de overheid is zeer actief opgetreden om de totstandkoming ervan te bewerkstelligen. De Staat heeft het orgaan geïnte-

greerd door het in diverse wetgevingen een prominente rol te laten spelen. Hierdoor wordt het geconsacreerd als een pijler van ons sociaal-economisch bestel.

Ondanks een verschillende ontstaanswijze, heeft de overheid de vakbondsafvaardiging en de paritaire organen dan ook steeds op hetzelfde niveau geplaatst. Dat blijkt o.a. uit de parlementaire voorbereiding m.b.t. de bescherming van de leden van de vakbondsafvaardiging die de taken van het C.P.B.W. uitoefenen.

Art. 52 Wet Welzijn Werknemers is een aangepaste versie van art. 1, § 4, b, achtste lid van de wet van 10 juni 1952 dat werd ingevoegd in de Gezondheids- en Veiligheidswet door art. 12 van de wet 23 januari 1975 (*B.S.* 31 januari 1975). Bij de bespreking van dit art. 12 heeft de minister van Tewerkstelling en Arbeid verklaard dat de leden van de vakbondsafvaardiging «eenzelfde» bescherming moeten genieten als de leden van het veiligheidscomité (nu C.P.B.W.) (*Parl.St.* Kamer 1974-75, nr. 364/4, 3). In de memorie van toelichting van het desbetreffende amendement wordt gesproken over een «gelijkaardige» bescherming (*Parl.St.* Kamer 1974-75, nr. 364/2, 2). Hoewel eenzelfde bescherming niet hoeft, zou ze minstens gelijkwaardig moeten zijn. Uit niets blijkt immers dat men een fundamenteel verschillende regeling wenste. Deze is waarschijnlijk alleen maar het gevolg van een ongelukkige of ondoordachte formulering. In tegenstelling tot het Arbitragehof durven we dan ook niet te beweren dat de wetgever «in redelijkheid» niets kan worden verweten.

Patrick Humblet

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 18 JUNI 1999

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: mevr. Bourgeois

Openbaar ministerie: de h. De Swaef

Advocaat: mrs. Houtekier en Bützler

Stedenbouw – Bevel tot staking – Niet tijdig betekenen van de vernietiging van de beslissing die de werken vergunde – Opheffing stakingsbevel

De rechter kan de opheffing van het stakingsbevel bevelen in het geval dat de ministeriële beslissing die de door de bestendige deputatie gewezen beslissing vernietigt, op basis waarvan de werken werden uitgevoerd waarvan de staking was bevolen, niet tijdig aan de aanvrager ter kennis is gegeven overeenkomstig art. 55, § 2, Stedenbouwwet.

Gemeente Balen t/ B.V.B.A. H.K.-D.

Gelet op de bestreden arresten, op 30 juni 1997 en 20 oktober 1997 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen;

Over het eerste middel, gesteld als volgt:

...

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat krachtens het te dezen toepasselijk art. 68, derde lid, van de Stedenbouwwet, de betrokkene